

PÕHILISE
KOHAKONSTRUKTSIOONI
VORMIST ÕPPIJAKEELES

LIINA LUTSEPP, TLÜ

PÕHILINE KOHAKONSTRUKTSIOON

(LEVINSON, WILKINS 2006)

- konstruktsioon, mis esineb vastuses küsimusele *kus on X?*

- BLC (*basic locative construction*) – konstruktsioon, mida kasutatakse põhi kohafunktsioonis

Topoloogilise ruumi implikatiivne hierarhia:

- elus taust – *ring on finger, sõrmus sõrmes*
- läbistatud figuur – *meat on skewer, liha vardas*
- läbistatud taust – *arrow in apple, nool läbi õuna*
- liimimine – *stamp on envelope, mark ümbrikul*

- **tuumstseenid** –

cup on table, fruit in bowl, lamp over table, ball under chair;

tass laual, puuvili kausis, *lamp laua kohal, pall tooli all*

UURIMISKÜSIMUSED

- Millal kasutab eesti keelt teise keelena õppija kohakonstruktsioonina nimisõnafraasi, millal kaassõnafraasi?
- Millest võib sõltuda õppija valik ühe või teise konstruktsiooni kasuks?

PILDIKIRJELDUSKATSE

(pildi autor Tuulike Kivestu-Rotella, testiidee autor Andra Kütt-Leedis)

- projekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja klassis“
- keelelise arengu hindamise küsimustik: grammatilised kategooriate mõistmine – 34 väidet, kasutamine – 34 küsimust
- tegusõnavormid 11, nimisõnavormid 10, fraasitüübid 9 väidet-küsimust
- aluseks EKI õpetaja tööriistade eel-A1-taseme grammatiliste kategooriate loend
- 2024. a – A-grupp, 328 osalejat (vanus 10–11), 18 õpetajat, 13 kooli

PILDIKIRJELDUSKATSE

Vorm	Mõistmisoskus	Kasutusoskus
	<i>Mina ütlen sulle midagi ja kui sinu meelest on see õige, siis ütle seda ja näita mulle seda ka pildi peal.</i>	<i>Hindaja osutab isikule või objektile pildil ja küsib.</i>
ainsuse seesütlev	Lilled on vaasis. (jah)	Kus on kala? (akvaariumis)
kaassõnafaas nimis. + kaass.	Saiad on taldriku peal. (jah)	Kus istub vanaema? (tooli peal)
ainsuse seestütlev	Vanaema joob kohvi vaasist. (ei)	Kust joob vanaema kohvi? (kruusist)
ainsuse alaleütlev	Ema paneb tordi toolile. (ei)	Kuhu paneb ema tordi? (lauale)

TULEMUSED

	NP	PP	ebatäpne vastus	vastus puudub
<i>kus on kala?</i>	210	25	85	11
	64,02%	7,62%	25%	3,35%
<i>kus istub vanaema?</i>	112	117	74	24
	34,25%	35,67%	22,87%	7,32%
<i>kust joob vanaema kohvi?</i>	158	3	100	67
	48,17%	0,91%	30,49%	20,43%
<i>kuhu paneb ema tordi?</i>	92	106	94	36
	28,05%	32,32%	28,66%	10,98%

A R U T E L U

- kaassõnade tähendus konkreetsem ja täpsem kui kohakäänete tähendus (Erelt jt 2007, EKG I)
- analüütiline kaassõnakonstr. rõhutab rohkem asukohta, kasutatakse koos väiksemate, käega liigutatavate esemetega (Ojutkangas 2008)
- *sisse, sees, seest* – lääne- ja saarte murdes (Ruutma 2016)
- *peal*-konstruktsioonid, analüütilisus – lääne- ja lõunaeesti murretes; *adessiiv*, sünteetilisus – ranna- ja kirdemurdes (Klavan 2015)

ARUTELU

- adessiivi ja *peal*-konstruktsiooni varieerumist mõjutavad pikkus, keerukus, tausta tüüp, tegusõnarühm ja murre (Klavan, Veismann 2017)
- adessiivikonstr. on kirjutatud eesti keeles kümme korda sagedasem kui *peal*-konstruktsioon (Klavan, Veismann 2017)
- eel-A1 – *peal, juures*; A1 – *peale, peal, pealt; juures, juurde, juurest*; B1 – *sisse, sees, seest* (EKI „Õpetaja tööriistad“; Kallas jt 2025)

KASUTATUD KIRJANDUS

- Levinson, S. C., Wilkins, D. (2006). *Grammars of Space: Explorations in Cognitive Diversity*. Cambridge University Press.
- Bleive, Agu (2023). How do Chinese L1 learners express Estonian static spatial relations? *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat*, 19, 5–24. <https://doi.org/10.5128/ERYa19.01>
- Erelt, M., Erelt, T., Ross, Kristiina (2007). *Eesti keele käsiraamat*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Kallas, J., Pool, R., Alp, P., Epner, A., Argus, R., Bauer, A., Kivistik, T., Koppel, K., & Tsepelina, K. (2025). *Eesti keele kui teise keele õpetaja tööriistad 2025*. Eesti Keele Instituut. <https://sonaveeb.ee/teacher-tools/#/home>
- Klavan, Jane 2012. Evidence in Linguistics: CorpusLinguistic and Experimental Methods for Studying Grammatical Synonymy. (Dissertationes linguisticae Universitatis Tartuen sis 15.) Tartu: Tartu University Press.
- Klavan, Jane, Veismann, Ann (2017). Are corpus-based predictions mirrored in the preferential choices and ratings of native speakers? Predicting the alternation between the Estonian adessive case and the adposition peal ‘on’. *ESUKA – JEFUL* 8(2), 59–91.
- Ojutkangas, K. (2008). Mihin suomessa tarvitaan sisägrammeja. *Virittäjä* 3, 382–400.
- Ruutma, Mirjam (2016). Kaassõnad eesti murretes. (Magistritöö.) Tartu Ülikool. Eesti ja üldkeeleteaduse instituut. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/a45ebe1f-ef94-4611-8816-a83013bb854b/content>

TÄNAN KUULAMAST!